

KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞ KURMA SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ: AMASYA İLİ ÖRNEĞİ*

Sinan KETEN & Nazan KAHRAMAN*** & Emrah KOPARAN******

Öz

Kadınların çalışma hayatındaki varlığı, ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarındandır. Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımı ve istihdamı erkeklerin oldukça gerisindedir. Girişimcilik, kadınların çalışma hayatındaki varlığı, toplumsal hayata aktif katılımları ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları için önemli bir araçtır. Bu çalışmanın amacı Amasya ilinde 2014-2018 yılları arasında düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılarak girişimcilik sertifikası alan kadınların iş kurma sürecinde yaşadıkları deneyimlerin incelenmesidir. Araştırmının çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 18 kadın girişimci oluşturmaktadır. Bu çalışma grubu ile derinlemesine görüşmeler yapılarak veri toplanmıştır. Araştırmının önemli bulguları şunlardır: Seçilen sektörler geleneksel kadın rolleriyle uyumlu, iş ve özel yaşam dengesini sağlamaya uygun, hizmet ve perakende gibi sektörlerdir. Kurulan işletmeler, küçük ölçekli ve düşük istihdamlı işletmelerdir. Kadın girişimcilerin, sermaye temini başta olmak üzere, girişimin kurulması ve sürdürülmesinde ailenin erkek üyelerine (eş ve baba) bağımlılığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir. Aile desteği kurulan girişimlerin bir süre sonra aile işletmesine dönüşmesine neden olmaktadır. Kadın girişimciler işe alım süreçlerinde kalıpyargılar ve geleneksel rollerle belirlenen cinsiyetçi bir yaklaşıma sahiptir. Kadın girişimciler, geleneksel roller ve toplum baskısı nedeniyle başarısızlık korkusu yaşamakta ve engellendiklerini düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Toplumsal Cinsiyet, Amasya.

* Bu çalışma Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalında 2025’te tamamlanan “Kadın Girişimcilerin İş Kurma Süreçlerinin İncelenmesi: Amasya İli Örneği” başlıklı Yüksek Lisans Tezi’nden üretilmiştir.

**İş ve Meslek Danışmanı, İŞKUR Amasya İl Müdürlüğü, sinanketen85@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-4377-1624>

***Doç. Dr., Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, nazkahrman@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1001-2243>

****Doç. Dr., Amasya Üniversitesi Merzifon İİBF, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, emrah.koparan@amasya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9131-9794>

AN EXAMINATION OF BUSINESS ESTABLISHMENT PROCESSES OF WOMEN ENTREPRENEURS: THE CASE OF AMASYA PROVINCE

Abstract

The presence of women in working life is one of the key elements of economic growth and sustainable development. In Türkiye, women's labour force participation and employment remain significantly behind those of men. Entrepreneurship is an important tool for women to take part in working life, to participate in social life actively, and to gain economic independence. The aim of this study is to examine the experiences of women, who participated in the Applied Entrepreneurship Trainings held in Amasya between 2014 and 2018 and obtained entrepreneurship certificates, in the process of establishing a business. The study group consists of 18 women entrepreneurs selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth interviews conducted with this study group. The main findings of the research are as follows: The selected sectors, such as the service and retail sectors are compatible with traditional female roles and suitable for maintaining a work-life balance. The established businesses are small-scale enterprises with low employment capacity. Women entrepreneurs' dependence on male family members (husbands and fathers), particularly for capital acquisition, as well as for establishing and maintaining their businesses, deepens gender inequality. In due course, family support often leads to the transformation of women's enterprises into family businesses. In recruitment processes, women entrepreneurs adopt a gender-biased approach shaped by stereotypes and traditional roles. Due to traditional roles and social pressure, women entrepreneurs experience a fear of failure and feel that they are being constrained.

Keywords: *Entrepreneurship, Women's Entrepreneurship, Gender, Amasya.*

Giriş

Kadınlar toplumsal hayatın tüm alanlarında olduğu gibi çalışma yaşamında da erkeklerin gerisindedir. Kadınların çalışma hayatı içinde varlık göstermeleri, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasının yanı sıra yaşadıkları ülkenin ekonomik gelişimi, refahı ve sürdürülebilir kalkınma açısından oldukça önemlidir (Koparan, 2020, s. 60). Türkiye'de son on yıllık işgücü verilerine bakıldığında, erkeklerin iş gücüne katılım oranının kadınlardan yaklaşık %35 daha yüksek olduğu görülmektedir (TÜİK, 2025). Kadınlar, iş gücü piyasasına yeterince erişim sağlayamamakta, istihdam edilememekte ve ekonomik faaliyetlerde erkekler kadar aktif yer alamamaktadır. Kadınların iş gücüne daha aktif bir şekilde katılmaları ve işgücü piyasasında karşılaştıkları engelleri aşmaları için girişimcilik önemli bir alandır. Girişimcilik, kadınların bireysel olarak güçlenmesini, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasını ve toplumsal hayatın tüm alanlarında görünür olmalarını sağlayan bir araçtır. Ayrıca kadın girişimciliği, ekonomik büyüme, istihdam ve yoksulluğun azaltılmasıyla doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda Türkiye gibi, gelişmekte olan

ve nüfusunun yarısının (kadınların) iş gücü piyasasında yeterince yer bulamadığı ülkelerde kadın girişimciliği, çok daha önemli bir konudur.

Kadın girişimciler, erkek girişimciler gibi bir işletme kurma ve sürdürme süreçlerinde ekonomik yapıdan, işgücü piyasasından ve çevresel faktörlerden kaynaklanan çok fazla sorunla karşılaşmaktadır. Bunlara ek olarak kadınlar, geleneksel değerlerin güçlü olduğu toplumlarda cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmakta ve birçok sorunla mücadele etmektedir. Öyle ki, kadın emeğinin geleneksel olarak duygusal emek, bakım sorumlulukları ve eviçi işler ile özdeşleştirilmesi, girişimciliği kadınlar için daha zorlu bir süreç haline getirmektedir (Tunç, 2023, s. 100). Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin girişimcilik alanındaki varlığını göstermekte ve kadınların girişimcilik potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmelerini engelleyen bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bariyerleri aşip kendi işletmesini kuran kadın girişimciler, genellikle erkeklerin yoğun olduğu veya daha saygın görülen sektörlerden ziyade, daha az değer atfedilen ve girişi daha kolay olan alanlarda faaliyet göstermektedirler (Bruni vd., 2004, s. 261). Bu noktada, genellikle düşük sermaye gerektiren ve giriş kolaylığı nedeniyle hizmet ve perakende ticaret sektörleri, iş-özel yaşam dengesini sağlamaya çalışan kadınlar için cazip hale gelmektedir. Türkiye Kadın Girişimcilik Endeksi 2019 Araştırma Raporu'na göre ülkemizde de kadın girişimciler, genellikle hizmet sektörünün alt kollarını tercih etmektedir (KAGİDER, 2019). Dolayısıyla kadın girişimciliği konusundaki destek mekanizmalarının kadınların girişimci olma kararlarından sektör tercihlerine, iş kurma süreçlerinden sürdürülebilir olmalarını kadar geniş bir çerçevede ele alınması gerekmektedir. Ayrıca tüm bu süreçlerin eşitlik bağlamında kadının erkeklerin gerisinde olma haliyle mücadele eden bir yaklaşımla yürütülmesi zorunludur. Öte yandan çok daha önemlisi ülkemizde kadın girişimciliğinin mevcut durumunun derinlemesine incelenmesi ve tüm yönleriyle ortaya konulması gerekmektedir. Bunun için daha çok kadın girişimcilerin deneyim ve hikayelerine odaklanılması yani nitel çalışmalara ağırlık verilmesi faydalı olacaktır. Bu çalışma buradan hareketle tasarlanmış ve Amasya'da faaliyet gösteren kadın girişimcilere odaklanmıştır. Çalışmada kadın girişimcilerin iş kurma ve sürdürme süreçlerindeki deneyimleri derinlemesine görüşme ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Girişimcilik, bir iş fikrini hayata geçirebilmek için risk alıp fırsatları değerlendirerek mal ve hizmet üretmek üzere bir işletmenin kurulması ve sürdürülebilmesi için yerine getirilen faaliyetlerdir (Tutar vd., 2017, s. 5; Küçük, 2021, s. 30). Temelde iktisadi bir faaliyet olan girişimcilik, ekonominin yanı sıra, sosyal ve kültürel açıdan da bilgiyi değerlendirerek değişen dünyada fırsatları yakalayıp, sürekli yenilik yapmayı gerektirmektedir (Ascher, 2012; Karadal, 2016; Efe, 2016). Yenilikçilik ve risk alma yeteneği, girişimcilerin toplumsal ihtiyaçlara yönelik çözüm üretmesine ve

sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı sağlamasına önemli ölçüde destek olmaktadır.

Kadın girişimciliğine ilişkin tartışmaya geçmeden önce bir hususun belirtilmesi, konuya yaklaşımımızı desteklemesi açısından faydalı olacaktır: Kadınları ev ile ilişkilendirerek çalışma hayatında erkeklerin gerisine iten ataerkil yaklaşımın bir sonucu olarak ekonomi, erkeklere ait bir kavram ve dolayısıyla ekonomik faaliyetler de erkeklerin denetiminde bir alan olarak düşünülmektedir. Kadınların oldukça uzun ve yorucu bir mücadelenin sonunda girmeyi başardıkları bu alanlardaki varlığı ise “kadın” öneki ile dile getirilir. “Kadın girişimciliği” veya “girişimci kadın” bu dile getiriliş biçimlerindenidir. Zira “erkek girişimciliği” veya “girişimci erkek” gibi adlandırmalar mevcut değildir. Kadınlar açısından pozitif ayrımcılık iması taşıyan “kadın girişimciliği” adlandırması, girişimciliğe zımni bir cinsiyetçilik atfetmekte ve girişimcilik kavrayışını erkeklerle özdeşleştirmektedir. Bu düşüncenin bir yansıması olarak girişimcilik üzerine yapılan çalışmalarda girişimcilik rolünün erkeklere uygun olduğundan hareketle daha çok erkek girişimciler araştırılmıştır (Atalay ve Varol, 2016, s. 181). Ayrıca literatürde girişimcilik kapsamı içinde değerlendirildiğinden bir “erkek girişimciliği” tanımına ihtiyaç duyulmazken, “kadın girişimciliği” ayrıca tanımlanmıştır. Bu tanımlamanın sadece cinsiyetçi bakış açısından değil, alana dikkat çekmek ve kadınlar lehine pozitif ayrımcılığın kapısını aralamak gayesinin de olduğunu belirtmek gerekir. Bir tanım yapmak gerekirse kadın girişimci, evinin dışı bir ortamda, kendi namına bir işletme kurarak işletmenin faaliyetlerini sürdüren, elde ettiği kazancı kendi iradesi ile kullanabilen kadındır (Ecevit, 1993, ss. 17-18). Kadın girişimci kendi işyerinin sahibi olan, işveren sıfatı ile sahip olduğu işletmenin faaliyetlerini sürdüren, tüm riskleri üstlenerek mal veya hizmet üretimini yapan bireydir (Bedük, 2005, s. 111; Yağcı ve Bener, 2005, s. 86).

Kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılmayı tercih etmeleri erkeklere göre farklılık göstermekte ve kadın girişimciler, toplumsal roller, gelenekler ve kişisel beklentiler gibi faktörlerle erkek girişimcilerden ayrılmakta; ekonomik gelirlerini artırmadan ziyade haneye ek gelir sağlamak amacı ile girişimciliğe yönelmektedir (Yılmaz ve Karaçelebi, 2020, s. 284; Soysal, 2010, s. 74). Ayrıca kadınlar aile işini devralma, iş gücü piyasasının olumsuz çalışma koşulları ve işsizlik nedeniyle girişimci olmayı tercih etmektedir (Keskin, 2017, s. 67). Ascher (2012) kadınların girişimciliğe yönelmelerinde, motivasyon, sosyal ve ekonomik çevre, aile yapısı, işsizlik, eğitimin belirleyici olduğunu belirtmektedir. Öte yandan bu faktörler kadın girişimcilerin sektör tercihlerini de etkilemekte ve özellikle bakım sorumluluklarının iş ve özel yaşam dengesini kurmakta zorlaması nedeniyle genellikle küçük veya gelişme potansiyeli düşük işletmeleri tercih etmektedirler (İnce Yenilmez, 2018, s. 13). Bu durum, kadınların ekonomik yaşamda daha fazla yer alabilmeleri için toplumsal cinsiyet rolleri ve bakım

sorumlulukları gibi yapısal sorunların çözüme kavuşturulması gerektiğine işaret etmektedir.

Kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalar, kadınların kendini gerçekleştirme, kendi işinin patronu olma, bağımsız çalışma, bilgi, beceri ve deneyimlerini değerlendirme ve kendi mesleklerini icra etme gibi nedenlerle girişimciliğe yöneldiğini göstermektedir (Kırçıçek ve Aytar, 2021, s. 497). Ayrıca evli kadın girişimciler, aileye ekonomik destek sağlamak nedeniyle girişimciliğe yönelmektedir (Dimelik Şenel ve Sevim, 2022, s. 181). Dolayısıyla kadınların girişimci olma kararı sadece kendileriyle değil, aile ve toplumsal yapı ve normlarla da iç içedir.

2. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Tarih boyunca çalışma hayatında çeşitli roller üstlenen kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle hep ikincil konumda kalmışlardır (Tunç, 2025, s. 69). Kadınlara cinsiyetleri nedeniyle atfedilen geleneksel roller, cinsiyete dayalı bir ayrımcılığa yol açarak kadınların işgücü piyasasına girişini, aynı niteliklere sahip erkeklerle aynı ücreti almasını, kariyer fırsatlarından yararlanmasını ve kendi işini kurmasını zorlaştırmakta ve hatta engellemektedir. Kadınların çalışma hayatında var olmalarının önündeki en büyük engel, ev işleri ve bakım sorumluluklarıdır. Bu sorumluluklar nedeniyle kadınların üçte biri işgücü piyasasının dışında kalmaktadır (TÜİK, 2024). Kadınların hem ev içi hem de ücretli emeğinin değersizleştiren bu durum, erkekler tarafından hiç yaşanmamaktadır. Zira erkeklerin ev işleriyle meşgul olma nedeniyle işgücü piyasasının dışında kalma oranları yıl farkı olmaksızın her zaman sıfırdır. Daha da önemlisi, kadınların iş hayatında daha az başarılı olduğu ve önceliklerinin aile olması gerektiğine ilişkin önyargılar ve kalıpyargılar, onların iş gücünde “rezerv işçi” olarak görülmesine ve eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulanmamasına yol açmaktadır (Öztürk ve Coşar, 2017, ss. 531-532).

Klasik iktisatçılar, kadınların ekonomik rolünü ve sorunlarını genellikle göz ardı etmiş ve aile içi rolleri göz önünde bulundurarak meslek ve cinsiyet arasında bir ilişki kurmuştur (Konca, 2016, s. 28). Neoklasik iktisatçılara göre, kadınların iş hayatında esnek saatli işlere yönelmesi ve düşük ücretli işleri tercih etmesi, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip olamamasından kaynaklanmaktadır (Ortaç, 2019, s. 53). Feminist iktisatçılar ise bu görüşe karşı çıkarak, kadınların maruz kaldığı ayrımcılığın ataerkil yaklaşımdan kaynaklandığını ve sistematik hale gelen eşitsizliğin mevcut mekanizmalar tarafından derinleştirildiğini savunmaktadır (Nelson, 1996; Sielska, 2023, s. 23). Dolayısıyla klasik ve neoklasik iktisat teorilerinin göz ardı ettiği kadınların ekonomik yaşamdaki varlığı sorunu, feminist teori tarafından öncelenmekte ve kökenleri çok daha derinlerde yatan toplumsal cinsiyet kalıplarının bir sonucu olarak ele alınmaktadır.

Kadınların, toplumsal hayat içinde maruz kaldıkları ayrımcılıkla mücadele etmelerinin bir aracı olarak feminizmin kökenleri Aydınlanma

dönemine kadar gider. Avrupa’da erkeklerin sahip olduğu doğal haklara kadınların da sahip olması gerektiğini dile getiren ilk feministler, elbette talep ettikleri hakları elde edememiş ve hatta bu talepleri nedeniyle cezalandırılmışlardır (Donovan, 2014, s. 22). Feminizmin bu ilk örneklerinden sonra yapılan feminist dalga kavramsallaştırılmasının hemen hepsinde kadınların çalışma hayatına dair talepler mevcuttur. Kadınların erkeklerle aynı yasal statüye sahip olarak oy kullanması ve yönetime katılımın hakkını dile getiren birinci dalga feministlerin üzerinde durdukları temel konular arasında kadınlar için eğitim ve meslek edinme hakkı vardır (Aktaş, 2013, s. 60), Farklı düşünce akımlarıyla etkileşim içinde Marksist, sosyalist, radikal, postmodern, postkolonyal ve ekofeminizm gibi farklı feminizmlerin ortaya çıktığı ikinci dalga, kadın hakları konusunda alternatif öneriler sunmaktadır (İmançer, 2002, s. 156). Liberal feministler kadın ve erkek arasında eşitliğin yasal ve demokratik yollarla sağlanacağını savunurken; sosyalist feministler, ataerkillik ve kapitalizm ile mücadele ederek ailenin yeniden yapılandırılması ve çocuk yetiştirmenin ortak yollarının bulunmasını savunmuştur (Giddens, 2012, ss. 517-518). Radikal feminizmin temel noktası, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ailede başlayarak toplumun tüm yapılarına sirayet ettiğini ve bu yapıların kadınlar üzerinde baskı kurduğu görüşünden hareketle kadınların özgürlüğünü sağlamanın yolunun ataerki yapının tamamen reddedilmesinden geçtiğini savunur (Mermutlu ve Taş Çetin, 2023, s. 169). Postmodern feministler kadınların deneyimlerini ve kimliklerini sabit ve evrensel kavramlar yerine çeşitlilik ve değişkenlik temelinde ele almaktadır (Giddens, 2012, s. 523). Marksist feministler, cinsiyet eşitsizliğini sınıf mücadelesi perspektifinden değerlendirerek kadınların ekonomik özgürlüğünün sağlanması için kapitalizmin sona erdirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Mermutlu ve Taş Çetin, 2023, s. 168). Bununla birlikte ikinci dalga feminizm bağlamında ele alınan bu düşünce biçimlerinin hemen hepsinin ortak noktası, kadının toplumsal konumunun değiştirilmesi ve yaşadığı sosyoekonomik sorunlarla mücadele için toplumsal cinsiyet ve kadına bakım sorumlulukları yükleyen ataerkillik kavramının yer almasıdır (Koray, 2011, ss. 305-308). Dolayısıyla feminist yaklaşım kadınların iş gücü piyasasındaki dezavantajlı konumunu toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile açıklamaktadır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, kadınların işgücüne katılımı, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel normlar tarafından şekillenmektedir. Kadınların ev işleri ve aile sorumluluklarının öncelikli olarak görülmesi, iş hayatındaki fırsat eşitsizliğinin temel nedenlerinden biridir. Önyargılar ve kalıpyargılar bu durumun derinleşmesine neden olurken, başarı ve başarısızlık kadınlar açısından cinsiyetleri, erkekler açısından ise yetkinlikleri üzerinden değerlendirilmektedir. Kadınların ötekileştirilmesi ve etiketlenmesine neden olan bu durum, mesleklere, işlere ve çalışma ortamlarına cinsiyet kazandırılmasına aracılık etmektedir (Toksöz, 2007, s. 59).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin erkeklere ait bir alan olarak sınırlarını çizdiği girişimcilik, kadınlar açısından hem bir eşitsizlik hem de bir mücadele alanıdır. Özel sektör işyerlerinde uzun çalışma saatleri ve erkeklerle aynı ortamda çalışma gibi birçok nedenle eşleri veya babaları tarafından ücretli işlere yönelmelerine izin verilmeyen, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu yetkinliklere sahip olmayan, bakım sorumlulukları nedeniyle gelir getirici bir işte tam zamanlı olarak çalışamayan kadınlar için girişimcilik toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelenin bir aracı olarak işlev görebilmektedir. Öte yandan girişimci olmak zorunda kalmış veya kendi isteği ile girişimci olmuş yani erkeklere ait bir alanda var olmaya çalışan kadınlar için var olan eşitsizliklerin derinleştiği veya yeni eşitsizliklerin ortaya çıktığı bir alan olarak işlev görmektedir. Kadınlar, “girişimcilik izni alarak” aile içi sorumluluklarını aksatmadan hem evdeki rollerini sürdürmekte hem de ekonomik bağımsızlık kazanmaktadır (Parsova, 2017, s. 23). Ancak, aile içi sorumluluklar, toplumsal cinsiyet rolleri, ekonomik belirsizlikler ve girişimcilikle ilişkili riskler önemli engeller oluşturmaktadır. Erkeklerin yoğun olduğu sektörlerde eşit rekabet koşullarının olmaması da kadın girişimcilerin karşılaştığı temel sorunlardan biridir (Arslan ve Toksoy, 2017, s. 134). Geleneksel roller, kadınların daha az risk almasına ve iş kurma konularına yeterince odaklanamamalarına yol açmaktadır ki bu da kariyerlerini olumsuz etkilemektedir (Filizöz ve Yaraş, 2020, s. 184).

3. YÖNTEM

Bu çalışma bireylerin ve grupların gerçekleri nasıl anlamlandırdıkları ve bu anlamları nasıl deneyimlediklerini ortaya çıkarmayı amaçlamayan nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 67). Nitel araştırma yöntemi, insan davranışları ve sosyal yaşam üzerine odaklanarak sosyal normlar ve bireysel deneyimleri anlamaya yardımcı olur (Şahin, 2023, s. 195). Bu nedenle kadın girişimcilerin bireysel deneyimlerinin derinlemesine incelenmesinin farklı hikâyeleri, motivasyonları ve karşılaşılan zorlukların daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Veriler, çoklu kaynaklar (mülakat, gözlem, belge) aracılığıyla elde edilebilmesi için katılımcıların doğal ortamlarında, yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır (Creswell, 2021, s. 46).

Araştırmada elde edilen verileri tanımlamak, açıklamak ve aralarındaki ilişkiyi görebilmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 249). Bu yöntemin kullanılmasının bir diğer nedeni de içerik analizinin araştırmacılara içeriği, toplumsal bağlamıyla birlikte ele alıp eleştirel olarak değerlendirebilecekleri bir esneklik sunmasından kaynaklanmaktadır (Yıldırım, 2015, s. 122). Dolayısıyla kadın girişimcilerin deneyimlerini aralarındaki ilişkiyi de görünür kılacak şekilde kendi toplumsal bağlamlarında anlamak ve açıklamak için içerik analizi yöntemini kullanmıştır.

Bu araştırma, kadın girişimcilerin iş kurma ve işletme süreçlerindeki deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları derinlemesine ortaya koymayı amaçladığı için nitel araştırma yaklaşımı kapsamında durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Durum çalışması, belirli bir olgunun, süreç ya da grubun kendi bağlamı içinde kapsamlı biçimde incelenmesine olanak sağlayan ve özellikle sosyal olguları katılımcı perspektifinden anlamayı hedefleyen bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu nedenle KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminden yararlanarak iş kuran kadınların deneyimlerini incelemek için en uygun yöntem olarak değerlendirilmiştir.

KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminden 2015-2018 yılları arasında yararlanan ve kendi işini kuran kadınlar çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Söz konusu tarih aralığında eğitimlerden yararlanan ve kendi işini kuran 53 kadın girişimci tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerin işyerlerine yapılan ziyaretlerde gerçekleştirilen görüşmelerde kadın girişimcilerin ve işletmeyi fiili olarak sürdüren erkek aile bireylerinin (eş, baba, çocuk ve kardeş) işletmelerin kendilerine ait olduğuna dair açık beyanları doğrultusunda 32 işyerinin kayıtlarda kadınlara ait görünmesine rağmen aslında erkekler tarafından işletildiği, iki işyerinin de kapalı olduğu tespit edilmiştir. Bu işyerleri toplam 53 işyerinin kayıtlı olduğu listeden çıkarılmıştır. Ayrıca bir kadın girişimci ile eşinin izin vermemesi nedeniyle görüşme yapılamadığından işyerinin kadın girişimci tarafından mı yoksa görüşmeye izin vermeyen eşi tarafından mı yönetildiği tespit edilememiştir. Bu nedenle bu işyeri de ana listeden çıkartılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın çalışma grubunu geriye kalan 18 kadın girişimci oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma gurubunu temsil eden katılımcı K1, K2, K3, ..., K18 olarak kodlanmıştır.

Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü, bilgi üretme kapasitesi ve veri doygunluğu ile ilişkilidir. Bu araştırmada görüşmeler ilerledikçe katılımcı ifadelerinin tekrar etmeye başladığı, yeni kod veya kategori oluşturacak veri gelmediği görülmüş; böylece yaklaşık 15. katılımcıdan sonra doygunluğa ulaşıldığı, ancak çeşitliliği sağlamak için görüşmelere 18 katılımcıya kadar devam edildiği ifade edilebilir.

Çalışmada yapılan literatür taraması ile önceki çalışmaların görüşme formları incelenerek araştırmacının kendi deneyimi ve alanda uzman akademisyenlerin görüşü de alınarak görüşme formu oluşturulmuştur. Pilot uygulamadan sonra görüşme formu yeniden değerlendirilerek son hali verilmiştir. Veri toplama aracı 5 adet demografik bilgileri, 10 adet işyeri ve girişimcilik eğitimine ait bilgileri, 27 adet iş kurma, geliştirme ve sürdürme süreçlerine ilişkin olmak üzere toplam 42 sorudan oluşmaktadır.

Bu çalışmanın veri toplama süreci 14.12.2023-10.02.2024 tarih aralığında katılımcıların işyerlerinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin süresi yaklaşık olarak ortalama 70 dakika, toplamda ise 1265 dakika sürmüştür. Görüşmelere başlamadan önce izin

veren katılımcıların ses kaydı alınmıştır. İki katılımcı ses kaydına izin vermediği için bu iki görüşmenin kayıtları sadece yazılı notlar halinde oluşturulmuştur. Araştırmanın görüşme ses kayıtları, ses transkripsiyonu programı aracılığıyla bilgisayara ortamında yazılı belge haline getirilmiştir. Daha sonra bu belgeler içerisindeki veriler iki ayrı araştırmacı tarafından oluşturulan yönerge doğrultusunda birbirinden bağımsız olarak analize tabi tutularak kodlanmış ve kodlar üzerinden kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Araştırmacıların temel aldığı yönergede belirlenen kategorilerin, tek bir sınıflandırma ilkesine bağlı olmasına, amaca uygun olmasına, diğer kategorilerle kesişmemesine, kapsayıcılığına, birbirinden bağımsız olmalarına dikkat edilmiştir (İnal, 1996, ss. 78-80). Ardından iki araştırmacının belirlediği kodlar, kategoriler ve temalar üzerinde çalışılmış ve son halleri verilmiştir. Oluşturulan kodlar, kategoriler ve temalar arasındaki ilişkiler incelenerek bir hiyerarşi kurulmuş ve veri analizi sonucunda bu araştırmada yeni bir kariyer yolu: kendi işini kurmak, karşılaşılan engeller, sorunlar ve çözüm yolları, çalışma hayatında kadın girişimci olmak üç tema belirlenmiştir.

Bu çalışmada geçerliği sağlamak için görüşme soruları hazırlandıktan sonra pilot uygulama yapıp sonuçları üzerine uzman görüşü alınarak görüşme sorularına son hali verilmiştir. Ayrıca yapılan görüşmelerde katılımcıların verdikleri cevapların doğru anlaşılıp anlaşılmadığını tespit etmek için katılımcı teyitleri alınmıştır. Ortaya çıkan bulguların yazılması sürecinde katılımcı görüşlerine çokça yer verilerek araştırmanın inandırıcılığı artırılmıştır. Çalışma grubunun erişim sağlanan tüm kadın girişimcileri kapsamı, dış geçerliliği artırmaktadır.

Katılımcıların deneyimlerine odaklanan ve nitel yöntemle yapılan bu çalışmada, güvenilirlik, daha çok araştırma sürecinin şeffaflığı, verilerin detaylı bir şekilde analiz edilmesi ve farklı kaynaklardan elde edilen bulguların karşılaştırılması gibi faktörlere dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, ss. 283-284). Araştırmanın güvenilirliği, sağlamak için yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilerek veri kaybının önüne geçilmiştir. Ayrıca görüşmeler esnasında iki araştırmacının hazır bulunması ve ses kaydı dışında her ikisinin de notlar alarak görüşmeyi değerlendirmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sorusu, kullanılan yöntemler, veri toplama araçları, veri analizi süreçleri gibi tüm detayların açık ve anlaşılır bir şekilde rapor edilmiştir. Katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular yansız bir şekilde olduğu gibi aktarılmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin yorumlanmasında uzman görüşleri alınarak analiz aşamasının doğruluğu teyit edilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmada elde edilen veriler, temalar, kategoriler ve kodlar halinde sunulmuştur. Belirlenen üç tema, “yeni bir kariyer yolu: kendi işini kurmak”,

“karşılaşılan engeller, sorunlar ve çözüm yolları”, “çalışma hayatında kadın girişimci olmak” şeklindedir.

Araştırmaya katılan çalışma grubunu temsil kadın girişimcilerin yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim, Türk Meslekler Sözlüğü’ne göre meslekleri ve girişimcilik eğitimi öncesinde iş tecrübeleri ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Kadın Girişimcilere İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Eğitim Durumu	Meslek	İş Tecrübesi
K1	33	Bekar	-	Lisans	Öğretmeni	Öğretmen
K2	45	Evli	1	Lise	Yok	Yok
K3	42	Evli	2	İlkokul	Yok	Temizlik ve mutfak işi
K4	59	Bekar	2	İlkokul	Yok	Ev eksenli çalışma
K5	47	Bekar	2	Lise	Satış Temsilcisi	Ücretsiz aile işçisi
K6	27	Evli	1	Ön Lisans	Grafik Tasarım	Fotoğrafçılık
K7	54	Evli	2	Lise	Yok	Pastacılık
K8	52	Evli	2	İlkokul	Yok	Ev eksenli çalışma
K9	37	Evli	1	Lisans	Muhasebeci	Muhasebecilik
K10	54	Evli	2	İlkokul	Terzi	Ev eksenli çalışma
K11	50	Evli	1	Lise	Ön Muhasebeci	Ön muhasebecilik
K12	36	Evli	2	Lisans	Öğretmen	Öğretmen
K13	41	Evli	3	İlkokul	Yok	Yok
K14	27	Evli	1	Lise	Yok	Yok
K15	43	Evli	2	İlkokul	Yok	Ev eksenli çalışma
K16	30	Bekar	-	Ön Lisans	Kuaför	Kuaförlük
K17	42	Evli	3	Lisans	Öğretmen	Öğretmen
K18	25	Bekar	-	Lise	Yok	Ücretsiz aile işçisi

Tablo 1’e göre, katılımcıların 25 ile 59 yaş arasında olduğu, 13’ünün evli ve beşinin bekâr olduğu ve çoğunun da çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Yine Tabloya göre katılımcıların dördü lisans, ikisi ön lisans, altısı lise ve altısı da ilkokul mezunudur. Tabloda katılımcıların kendi işini kurmadan önceki mesleklerinde, öğretmenlik, satış temsilciliği, fotoğrafçılık, muhasebecilik öne çıkmaktadır. Kendilerini “ev hanımı” olarak tanımlayan katılımcıların meslekleri, Türk Meslekler Sözlüğü’nde “ev hanımı” mesleği tanımlaması olmadığından “yok” ifadesi ile belirtilmiştir. Tabloya göre katılımcıların mesleki tecrübesi ise ikisi özel sektörde olmak üzere öğretmenlik, ücretsiz aile işçisi ve ev eksenli çalışmadır.

Görüşmeye katılan kadın girişimcilerin kurmuş oldukları işyerlerinin faaliyet alanı NACE (Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması) (2008) esas alınarak faaliyet gösterilen alan, işyerlerinin faaliyet süresi ve çalışan sayısına ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların İşyerlerine Ait Bilgiler

Katılımcı	Faaliyet Gösterilen Alan	İşyerinin Faaliyet Süresi	İstihdam Edilen Kişi Sayısı
K1	Çikolata ve şekerleme perakende ticareti	4-6 yıl	1
K2	Fırın ve pastane ürünlerinin imalatı	4-6 yıl	3
K3	Yiyecek ağırlıklı hizmet veren kafe ve kafeteryaların faaliyetleri	7-9 yıl	1
K4	Giyim eşyalarının perakende ticareti	7-9 yıl	0
K5	Kozmetik ve kişisel bakım malzemelerinin perakende ticareti	7-9 yıl	2
K6	Fotoğrafçılık faaliyetleri	4-6 yıl	1
K7	Fırın ve pastane ürünlerinin imalatı	7-9 yıl	0
K8	Kozmetik ve kişisel bakım malzemelerinin perakende ticareti	4-6 yıl	0
K9	Tuhafiye ürünleri perakende ticareti	4-6 yıl	2
K10	Giyim eşyası ve ev tekstil ürünlerinin onarımı ve tadilatı	7-9 yıl	0
K11	Kantin faaliyetleri	4-6 yıl	0
K12	Süs ve dekoratif eşya imalatı	4-6 yıl	0
K13	Giyim eşyalarının perakende ticareti	7-9 yıl	0
K14	Giyim eşyalarının perakende ticareti	7-9 yıl	1
K15	Fırın ve pastane ürünlerinin imalatı	4-6 yıl	0
K16	Kadınlar için kuaför işletmelerinin faaliyetleri	1-3 yıl	0
K17	Yiyecek ağırlıklı hizmet veren kafe ve kafeteryaların faaliyetleri	4-6 yıl	0
K18	Metallerin makinede işlenmesi ve şekil verilmesi	4-6 yıl	5

Tablo 2’ye göre katılımcıların işyerlerinin faaliyet alanlarına göre incelendiğinde kadın girişimcilerin en çok perakende ticaret ile fırın ve pastane ürünlerinin imalatı alanlarında hizmet verdikleri görülmektedir. Perakende ticaret içerisinde ise giyim, bijuteri ve kozmetik ürünler satışı öne çıkmaktadır. Tablo işletmelerin faaliyet süreleri açısından incelendiğinde işletmelerin faaliyet süresinin genel olarak 4-6 yıl ile 7-9 yıl arasında değiştiği dolayısıyla 10 yıldan az olduğu görülmektedir. Tabloda katılımcıların işyerlerinde istihdam ettikleri kişi sayılarına bakıldığında, işletmelerin birçoğunun çalışanın olmadığı, sadece kadın girişimciler tarafından işlerin yürütüldüğü dolayısıyla işletmelerin “kendi nam ve hesabına çalışan” statüsünde olduğu görülmektedir. Tabloya göre en fazla çalışan sayısı (beş) olan işletme K18’dir ve onu üç çalışan ile K2 izlemektedir.

Tablo 3. Yeni Bir Kariyer Yolu: Kendi İşini Kurmak Temasına İlişkin Kategori, Kod ve Örnek İfadeler

Kategori	Kod	Örnek ifadeler
Girişimci Olma Kararını Etkileyen Faktörler	Eşin Çalıştırmaması	"Eşim kendi işin olursa çalıştırırım dedi. Dışarıda başka bir yerde çalıştırmam dedi." (K13).
	Kendi Ayakları Üzerinde Durmak	"Kendi ayaklarımın üzerinde durmak aslı şeyi bu. Kimseye bir şey söylememek, kimseden bir şey istememek. Kimse derken de eşiniz zaten." (K2).
	Eviçi Sorumluluğunun Azalması	"En azından kendi ayaklarımın üstüne kendim durayım." (K16). "Çocuğumun okula başlaması. Sabah çocuğumla kalkıyorum giydiriyorum götürüyorum öğlen alıp geliyorum evde yediriyorum işte götürüyorum gelene kadar akşam yemeği hazır olacak eşimle memur sistemi çalışıyor 5 buçukta evde yemek hazır olacak. Bu sorumlulukların biraz hafiflediği zaman fırsat bulabildim. (...) Çocuğum da büyümüş artık yani hani bana bir bağımlılığı yok rahatım." (K2).
	Para Kazanmak Zorunda Kalmak	"Asıl faktör maddiyattı. Çalışma gibi bir hevesim yoktu. Yani şu anki kafamda bile bu yok. Her şey bir mecburiyet. (...) Para için çalışmak zorundayım." (K5). "Maddiyat olarak. Çocuklarım büyüyordu, ister istemez bir memur maaşı yetmiyor kirada olduğun zaman. Eşime destek olmak ve çocuklarımın önünü açmaktı ve açtım da." (K8).
	Kendini Kanıtlamak	"Başarılı olduğumu kanıtladım. (...) Hedefim buydu ulaştım ben." (K10).
	Çocukların Bakım Sorumluluğu Başkasından Emir Almamak	"Beni girişimci olmaya en çok iten sebep çocuklardı. Hani anne olduktan sonra yani hem çocuklarımla zaman geçirebileceğim bir iş istedim." (K12). "Ben hani emir altında memur olamam. Amirim gelecek bana bir şey diyecek. Yani o biraz sıkıcı ve sıkıntılı emir almak." (K14). "Sürekli emir almaktan, birilerine bir şey beğendirmek, sürekli en güzelini yapabilmek, çaba göstermek, gayret göstermek yorulduğum anlatabildim mi? O yüzden dedim ki kendi işimi yapacağım." (K11).
	Hayallerini Gerçekleştirmek	"Aslında hep hayalimdi işte böyle küçük, butik kendime ait bir yer olması. Ürettiğim şeyleri satmam, hep hayalimdi." (K7). "Hatta bir gün tarlada çalıştığım zamandı, öğle yemeği için kendi yaptığım böreği götürmüştüm. Yiyecekler çok ısrar etti tarifini almak için, çok beğenilmişti. (...) Bir gün yapacaktım bu işi." (K15).
	İş kurmaya destek olan kişiler	"Hani beni yönlendiren de gerçekten eşim, (...) Gerçekten zeki bir insan, eşim olmasa belki de hani ben o üçüncü yıl 2 buçuk yıl sonra sendeleyip düşebilirdim. (K14)" "İş hayatında olan bir kadın için ve bir işletme sahibi olan bir kadın için aile hayatını bildiğiniz için yani aile desteklemediği zaman bence çok zor olur, gerçekten çok zor olur. Hani maddi boyutu da var bu işin. Orada biraz eş devreye giriyor tabii ki. " (K12). "Beni en çok aile içerisinde etkileyen eşimdir. Bana göre eş çok önemli. Ben eşimin düşüncelerine saygı duyan bir insanım. Bir sıkıntı olur mesela çözemem, kafamda oturtamam ama eşimle oturduğum zaman bütün her şeyi çözer kalkarım." (K8). "Destek sadece benim eşimden oldu ya. Eşim devraldı, sonra işte ürünlerin gelişini gidişinin hepsi ile ilgilendi." (K3). "En büyük destekçim babam maddi anlamda da manevi anlamda da." (K6). "Babam zaten her zaman yanımdaydı yani. (...) Babam kaç senelik esnaf olduğu için babamı da tanıyorlardı zaten yani. (...) (K18). "Babam her zaman destek oldu." (K9).
	Sermaye temin Yolları	"Eşim 97.000 TL emekli ikramiyesi aldı. Onunla ben dükkânımı doldurdum. Büyük sermayem oydu." (K8) "Dükkânın badanası boyasıdır işte mutfak. (...) Ailemin desteği ile bunu hallettik." (K17).

	Kendi Başına	"Bu sermaye için altınlarımı bozdurdum." (K2). "Yıllarca evde ürettiğim el işi ürünlerimi sattım" (K15).
	Veresiye	"Karşı komşum elektrikçi. (...) Gittim dedim ki ben karşına dükkân açıyorum ama param yok, ne kadara mâl olur bilmiyorum. Benim işlerimi yapar mısın? Yaparım gel otur bir çay iç dedi. Ben sana peyderpey ödeyeceğim. Direkt tamam dedi." (K1). "Yetiştiremediğim yerde tanıdığım esnafla, (...) sağ olsunlar, onlar da açık hesapla destek oldular. Ben sattıkça gönderdim, herkesin parasını verdim." (K5).
Sektör tercihi	Aile İşletmesi	"Mecburen tek başıma o işi götüremedim. 3-4 tane eleman çalıştıracaktım. Eleman almak zorunda değilim. Çünkü eşim var, çocuklarım var, beraber yapabiliyoruz " (K8).
	Bildiğim Bir İş	"Bildiğim bir iş olduğu için" (K2). "Benim elimden gelen bu, okumamışım, tahsilim yok. Yani bir daha büyük bir şey yapacak bir şeyim yok. Gücümün yettiği buydu." (K10). " Kesinlikle bu. Çünkü bütün her şeyimi buna göre çizdim." (K14). " Eski bilgilerimden kaynaklı da zaten giyim çanta üzerine de ayakkabı çantada mağazam vardı. Eski bıraktığım yerdeki yerde. Onları da tabii bırakınca bildiğim alandan devam etmek istedim." (K5).
	Sektör Deneyimi	" Staj yaptığım yerde stajım bittikten sonra da çalıştım." (K6). "Lise okurken çalışmaya başladım, iş hoşuma gitti. (...) 2022 de kendi salonumu açtım." (K16).
	Çocukluk Hayali	"Hayalimdi." (K14). "Çocukluktan beridir bunu istiyordum. Çocukluk hayalimdi. Bu pastaları bir gün kendi dükkânımda yapıp satacağım diyordum." (K15).
	Mesleği	"Mesleğim bu, kendi işim." (K12).
	Risklerin Az Olması	"Giyimde karar verdim dedim ki, şey yine bu kuru şey yiyecek israf çok. Satarsın satamazsın. Riski fazla olduğu için yiyecekten vazgeçtim, bunu açtım." (K10). "Halen benim çevrem der ki keşke sen o dalda ilerleseydin, çok para kazanırdın diye, el lezzetimi çok yüksek çünkü. Eee satarsam kazanacaktım, satamazsam dönecektim. Riskleri vardı. Bunda öyle değil. İsterse bir yıl dursun hiçbir sıkıntı yok." (K8).
	Sektörel Açıklık	"Bu sektörde Amasya düzeyinde açıklık vardı. Amasya'da bir kişi vardı benim açtığım zaman." (K1). "Burası baktım okullar bölgesi, evimde buradaydı, boş dükkanlar var burada." (K17).
	Tutku	"Acayip bir şey ya bu böyle sevmek düşünsenize. Bak bütün gün burada eşek gibi affedersiniz amiyane tabir çalışıyorum, hoşafım çıkıyor ama asla yorulmuyorum. Tek başıma yıllardır bu pastaneyi kendim götürüyorum." (K7).
	Daha Kolay Olduğu İçin	"Giyim sektöründe para kazanma daha kolay olduğu için." (K4). "Daha kolay olduğu için." (K11).

Tablo 4. Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları Temasına İlişkin Kategori, Kod ve Örnek İfadeler

Kategori	Kod	Örnek ifadeler
Bir erkeğe ihtiyaç duymak	Yalnız yapmam	"Toptancıya giderken şehir dışına damadımla giderim." (K4). "Eşim olmadan asla gitmem." (K8). "Ürün almaya eşimle gidiyorum. Tek gitmem, hiç gitmedim. (...) Hiçbir kere yalnız gitmedim. Yapamam. (...). Sonuç olarak yönetim erkeğin elinde. İşletme, sunum bunlar kadın. Kadının yapacağı işler." (K14). "Dışarıdaki işlerimi eşim yapıyor. Fişlerimi götürüyor, evraklarımı götürüyor, para yatacaksa yatırıyor, alınacaksa

		alıyor.” (K10).
Kadınların Girişimci Olmalarının Önündeki Engeller	Birlikte karar alırsız	“Hani hep kararlarımızı eşimle aldığımız için hep ona ihtiyaç duyuyorum.” (K8).
	Maddi İmkânsızlıklar	“Yani destekçi olmadığı sürece kendi başlarına bir birikimi olmadığı sürece çok zor.” (K6). “Evet, maddiyat. (...) çoğu istekli çok böyle hevesli olan çevremdeki bayanların maalesef içlerinde kaldı yani yapamadılar maddiyattan dolayı.” (K17).
	Eş/Aile Desteği Olmaması	“Benim eşim girişimcilik kursuna gitmeme bile karşı idi.” (K11). “Hani şöyle olsaydı, acaba farklı mı olurdu? Hani annemle babam benim yanımda olmuş olsaydı hani ailecek? (...) Daha çok ileri giderdim.” (K16).
	Cesaret Eksikliği	“Kadınlarımızın cesaretsiz olduğunu görüyorum. Cesaretlenseler aslında istedikleri işi kurabilirler.” (K15). “Benim gibi tutuk birisi olursa benim önümde bir sürü engel var mesela her ortama giremem diye düşünürüm ben. Karakter olarak veya yetiştirme tarzı olarak. Hep bayanlarla muhatap olurum veya bir ortama girersem çok kalabalık bir erkek olan bir yerde ne düşünülür diye düşünebilirim.” (K2).
Erkek Girişimcilere Göre Yaşanılan Farklı Zorluklar	Krediye Erişim zorluğu	“Kredi çekelim dedik. (...) Benim sigortam yeni başladığı için kredi çekemedik (...) Eşimin adına da kredi vardı ona da çıkmadı. O zaman babamın adına çekmiştim krediyi. Çok sıkıştık. Çok bunaldım.” (K3) “Bankalar destek vermiyor ilk kuran kadın girişimcilere, vermiyorlar çünkü ilkokul mezunusun, ev hanımısın, herhangi bir gelirin yok, üstünde kayıtlı bir şeyin yok bu yüzden vermek istemiyorlar.” (K8). “Bankadan istediğim miktarı şöyle alabildim. Tanıdık vasıtasıyla.” (K16).
	Başaramama Korkusu	“Kadınlar erkeklerden bence farklı olarak yaşadığın tek sıkıntı dediğim gibi kaybetme korkusu. Yürütememe, kaybetme, başaramama.” (K17). “O süreçte ben çok çeliştim. Her şeyle kendimle, eşimle. Hani kapatsam olmaz, olmamalı kapatmamam lazım. Kapıyı kapatsam kirası işte vergisi her şey işleyecek. Tamamen bitirsem her şeyi bu sefer KOSGEB’e borçlanacağım yani her anlamda borçlu olacaktım. Bu da eşimin bana en başta söylediğine gelecek ve dediği gibi haklı çıkacaktı ama çok şükür olmadı böyle bir şey.” (K2).
	Musallat Olma	“Ya ilk işi açtığımda tabii ki şimdi kadın olarak bu işe girince. Bunu söylemem doğru mudur ama güçlü kadın görünce erkekler hemen böyle şey oluyorlar, O kişiyle alakalı farklı bakış açısı ve farklı duruş ve yaklaşıma giriyorlar. Yani şimdi mesela benim gözümde herkes arkadaşdır. Yani bu güçlü karakter de olsa erkek arkadaşdır, belki kişilik meselesi ya bu söyleyeceğim, yani her erkek içinde olmayabilir ama güçlü bir kadın olunca seni bırakmamak, peşinde koşutan erkek tarzları çok çıkıyor. O konuda sıkıntı oluyor en fazla.” (K5).
		“Ben en çok işyerini ilk kurarken yaşadım bu problemleri. Mesela masa, sandalye almaya gidiyorsunuz ya da araştırma yapıyorsunuz. Orada erkek satıcıların kadına karşı farklı bakış açısı oluyor. Erkek satıcı kadın olduğum için gereksiz bir ilgi alakaya başlıyor. Kadın olunca bu işi uzatmaya kalkıyor. Telefon numaranızı alıyor. Sonra ertesi gün mesaj atıyor. Şu da var bu da var diye. Gereksiz yere iletişime devam etmeye çalışıyor. Kadın olduğunuz için size farklı yaklaşıyor. Erkek olsa ticaretini yapar bitirir ama kadın olunca farklı bir gözle bakılıyor.” (K15).

Ev İçi Sorumluluklarının Devam Etmesi	“Yatalak 14 yıllık Alzheimer hastası kayınvalidem vardı benim. Ben kameralarla çalışıyordum burada. Afaki bir şey olduğu zaman eve koşuyordum.” (K11).
Görmezden Gelme	“Her şey bende. Yani bura olsun, ora olsun, ev olsun yani sadece her şeyi burada çalışmayla bitmiyor zaten. Hayat şartları böyle.” (K18).
Erkek desteğine ihtiyaç	“Kadın olduğum için mesela bir elektrikçiye gidince hissediyorsun. Mesela bir kadın elektrikçiye gidemez. Niye ben de işimi yaptıracağım. Ya da gittim boya alacağım, yani boyayı ben de alabilirim. Orada bekliyorum, saygıdan bekliyorum. Sen arkamdan gelen erkeğe niye sıra veriyorsun. Selamün aleyküm abi deyince. Ben varım orada. O tip yerlerde hissediyorum onu. Yani ben seninle düzgün insan yerine koyup insan gibi konuşuyorum. Küfür mü etmem gerekiyor. Yani sana sert mi yapmam lazım. Yani ben kadını ya ben sana ne kadar sert yaparsam da beni tınlamıyorsun, dinlemiyorsun, görmezden geliyorsun. Erkek egemen sistemden kaynaklı.” (K1).
Borç isteyememe	“Bence yaşadım yani dışarıyla ilgilenemedim dediğim gibi bir erkek olsa böyle olmazdı dışarıyı böyle olmazdı.” (K2). “Tek başıma gidip mal alıp gelemedim. (...) Eşime bağılıyım bu konuda. Eşim olmadan gidemiyorum.” (K8). “Mesela şimdi şu an sıkışığım değil mi? Yani karşıdaki erkek esnafa gidip ben bir kadın olarak borç para isteyemem. Gidip bir bayandan da borç para isteyemiyorsun çünkü kadınların da imkânları yok, çalışsalar da eşler alıyor paralarını.” (K5).

Tablo 5. Çalışma Hayatında Kadın Girişimci Olmak Temasına İlişkin Kategori, Kod ve Örnek İfadeler

Kategori	Kod	Örnek ifadeler
İşin niteliği gereği kadın	Müşteri tercihi	“Bu bölge, mahalle çevreden dolayı, müşterilerin etkilanmemesi için kadın tercih ederim. Ama merkezi bir yerde olsam kadın erkek fark etmez.” (K4). “Müşterinin tercihi nedeniyle bazen salona sadece kadın kameraman da gönderiyorum.” (K6). “Çünkü kadın giyip çıkartırken fermuar çekmesi, onda bunda kadın olmadı mı sıkıntı yaşıyor. Takı da şimdi her kadın boynuna kolye ya da hani takısını taktırmak istemiyor. O yüzden kadın olması gerekiyor.” (K8). “ Tek bayan bayana daha rahat oluyor. (...) Erkek çalışan olduğunda müşteri rahat edemiyor. Mesela bazen eşim geliyor oturuyor dükkânda. Eşine şöyle de dışarı çıksa, dışarıdaki aynadan bakınca daha rahat ediyorum diyor.” (K13).
Çocuk bakımı gerektiren işler		“Ya ben kadın taraftarıyım, kadınla çalışırım, erkekle çalışmam. İşimden dolayı. Çünkü sadece satışla olmuyor ki mesela hastalanan oluyor, kusan buraya geliyor, ishal olan buraya geliyor. Erkekler ilgilenemez çocuklarla. Anne şefkati lazım, kadın olması lazım.” (K11). “Bizim işyerimizde bayan olması gerekiyor. Neden bayan olması gerekiyor? Çünkü bizim buradaki işlerimiz çocuklarla alakalı.” (K17).
Mutfak işleri		“Kadın tercih ederim. Ben mutfakta çalıştırdığım için.” (K7). “Kadın tercih ederim çünkü burası ev ortamı gibi olduğu için evde çalışabilen yani ev işlerinden anlayan bayanlar tercih ediyorum genelde, el becerikli hani sunumu işte hani pratik.” (K2).
Güzellik işi		“Olmaz, erkek olmaz çünkü orada şey hani bayan üzerine ve orada bayana yönelik bir güzellik sunumu, her şeyine bir güzellik katıyorsun. ” (K14).

İşin niteliği gereği erkek	Dışarı işleri	“Şu an erkek çalışan düşünmem onu da en fazla dışarıya sipariş dağıtımın olsa idi kurye olarak düşünürüm.” (K2). “Erkek burada satış ve servis yapabilir. Başka yapabileceği bir şey yok burada.” (K2).
	Kas gücü gereken işler	“Kas gücü olarak kameraya tutma olarak biraz daha hâkim oldukları için ister istemez çünkü arabanın arkasına biniyorlar.” (K6). “Alan genişlediği zaman erkek gücüne ihtiyaç oluyor.” (K14).
Kadın işçi tercihi	Kadın daha temiz	“Bayanlar yaptığı daha temiz oluyor bir de yiyecekler içine sinerek yiyebiliyorlar yani temiz olduğu sürece. O yüzden de ben bayan tercih ederim.” (K18). “Erkek tercih etmem hijyen konusundan dolayı. Çok hassasım o konuda. Erkekler kadınlar kadar dikkat etmiyorlar.” (K7).
	Kadının ikna yeteneği yüksek	“Kadın konuşkan olduğu için ikna yeteneği yüksek olduğu için kadın tercih ederim.” (K8). “Kadının dili daha tabii şey oluyor, ikna edici oluyor.” (K9).
	Kadın daha samimi	“Kadın tercih ederim, çünkü daha samimi ve sıcak gelmeli. Kadın yaradılış olarak daha sıcak, samimi satış yaparken, bir şeyi sunarken.” (K14).
	Kadın yufka yürekli	“Kadın olmasını tercih ederim. (...) Bayanlar biraz daha yufka yürekli.” (K3).
	Kadın güvenli alan sağlar	“Güvenli bir alan oluşturur bence kadın çalışan olursa.” “Bayan olması benim için daha iyi çünkü daha rahat olurum. Burada erkekte çalışabilir ama şimdi ben biraz daha genç olduğum için, sanayi ortamında yanlış anlaşılabilir öyle durumlarda.” (K18).
Erkek işçi tercihi	Kadının yanında kadın çalışır	“Şimdi tabii ki anlaşmak önemli. Benim için önemli yani. Şimdi tutup da bir erkek bir terzi alsak buraya olmaz. Yani bize aykırı. Yani ne bileyim rahat hareket edemeyiz bilmiyorum.” (K10). Erkeğin yanında erkek çalışır. (...) Haremlik selamlık gibi oluyoruz. Burada işte o kadın o ipi erkekten almaz. (...) Böyleyken burada her halükârda sizin işinizi sekteye vurdurur. Hani siz ona inat etseniz deseniz ki hayır, ben istihdam edeceğim ve bu çocuk burada çalışacak ya da bir beyefendi o zaman müşteri kaybedersiniz. Çok eminim yani bu konuda çok cinsiyetçiyiz (K9)
	Erkek çalışan kadın müşterilerle kolay iletişim kurar	“Erkek olmasını isterim. (...) Erkek çalışanda kadın müşteriler ile çok güzel iletişim kuruyor.” (K1).
	Erkek otoriterdir	“Erkekler biraz daha otoriter ya (...)” (K3).
Kadın olduğu için yaşadığı Olumlu deneyimler	Erkek sert mizaçlıdır	“Erkek biraz daha sert mizaca sahip yaratılış olarak. Tüyleri falan var.” (K14).
	Pozitif ayrımcılık	“KOSGEB’den kadın olduğum için bana daha öncelik oldu. Tam aldım hibeden.” (K7). “KOSGEB’den hibe desteği kadınlara daha fazla para verilmiş olması büyük bir destek bence.” (K8). “Her gittiğimiz yerde erkeklerden önce daha çok bize destek var. Yani para, maddi olarak olmasa da saygı olarak var.” (K10).
	Anne olmanın avantajı	“Bir bayan artı anne olmamın avantajlarını şöyle yaşadım. Mesela kendi çocuklarımda yaşadığım sıkıntıları müşterilerimin yaşamaması için anneleri babaları önceden uyarabildim.” (K17).
	Bu işi küçük şehirlerde kadınlar yapıyor	“Büyük şehirlerde şöyle bir bakıldığında kuaförlerin patronları, sahipleri erkektir. Ama küçük şehirlerde böyle değil. Burada kuaför sahipleri daha çok kadınlardır. Burada daha samimi ilişkiler olabiliyor küçük yerlerde bir de saçlarını göstermek istemeyen, dokundurmak istemeyen de oluyor. Bu inanç ve kültür ile alakalı. Küçük şehirlerde bu var.” (K16).

Kadın olmanın avantajı	Kadın olmanın bütün avantajlarını kullandım. (...). Bayanlar anneler yeni doğum yapmış oluyolar. Karşısındaki insanların kadın olması gerekiyor onlar için. Ne bileyim çocuğunun altını rahatça değiştirip işte rahatça karnını doyurmak istiyorlar. Bunu bir erkekle birlikte yapamıyorlar maalesef." (K6).
Kadın olduğu için yaşadığı Olumsuz deneyimler	Küçümsenme "Özellikle erkek müşteriler tarafından hesapta yanlışlık olduğunda, insanız yani yanlış yapabiliriz, erkek olsa idi eğer hesap kitap işini daha iyi yapar diye söyleniyorlar." (K15). "Ama erkeklerden ürün alırken yeni mi açtın? Hummm yeni açmışsın sen. Kadın. Bir yıla iki yıla kapatır zaten ya da 2-3 aya kapatır zaten. Erkekler böyle düşünerek bakıyor. " (K14). "İşyerini ilk açmaya başladığımda erkekler tarafından sen mi yapacaksın bu işi yoksa eşin mi yapacak gözüyle bakıldı. Ben dükkanın hazırlıklarını, temizliğini yaparken bu işi benim yürüteceğime inanmıyorlardı." (K15)
Farklı algılar, farklı yere çekmeler	"Düşünsenize burada tek bayansın, sonuçta burası sanayi, insanların kimi iyi yönde olabiliyor kimi kötü yönde olanlar var. Onun sıkıntısı oluyor ister istemez." (K18). "Farklı algılar, farklı yere çekmeler yaşadığım olumsuzluk. " (K1).
Toplumsal ön yargılı olması	"Kadın başına sen korkmuyor musun bu saatte gelmeye, hava karanlık işte sen korkmuyor musun tek başınasın. Erkekler biraz böyle ne diyeyim yadırgıyor olabilir, tuhaf bakıyorlar." (K3). " Benim akşam belli bir saatim var o saatte kapatıyorum ama farklı yorumluyorlar." (K15).
Düşmanlık	"Yani düşmanlık çok fazla var. Öne çıkmamızı istemiyorlar. Ben batsam, ooo çok iyi oldu diyecek çok insanlar var." (K9).

5. TARTIŞMA

Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminden yararlanarak işyeri kuran kadınların girişimcilik deneyimlerine odaklanan bu çalışma Amasya ilinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesi sürecinde sahadan toplanan verilerle 53 kadın girişimcinin kayıtlarda işletme sahibi olarak görünmesine rağmen 32 işyerinin erkek aile üyeleri tarafından işletildiği tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle kadın girişimcilere ait olarak görünen işletmelerin yarısından çoğu fiili olarak erkekler tarafından yönetilmektedir. Bu çalışma her ne kadar genelleme amacı gütmeyen nitel bir araştırma olsa da bu durum bize resmi verilerde "kendi nam ve hesabına çalışan" veya "kadın girişimci" ifadeleriyle işveren olarak görünen kadınlara ilişkin sayıların gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda araştırmanın bulguları, Gözübüyük Tamer'in (2020) Trabzon iline ilişkin tespitleriyle örtüşmektedir.

Bir başka ifadeyle bu çalışma, fiili olarak erkek aile üyeleri tarafından yürütülen ve kadınların sadece işin kurulması ve hibe desteğinden faydalanılması aşamalarında görünür olduğu bu işletmeleri çalışma grubunun dışında bırakmıştır. Bununla birlikte çalışma gurubuna dâhil olan 18 kadın girişimciden görüşmeler esnasında tespit edilen en az 12'sinin işlerini kurma, hibe desteği, işin yürütülmesi ve hatta sürdürülebilir kılınması aşamalarında mutlaka bir erkek bireyin (eş ve baba gibi) yardım ve desteğine ihtiyaç

duyduğu tespit edilmiştir. Hatta daha da önemlisi görüşülen kadın girişimcilerin birçoğu bu desteği önemsiz görmesine rağmen, işi birlikte yürüttüklerini ima etmişlerdir. Burada belirtilmesi gereken çok önemli bir husus vardır: Kadın girişimcilere odaklanan bu çalışma alandaki diğer birçok çalışma gibi kadın girişimcilere iş kurma ve yönetme süreçlerinde erkeklerin desteğinin olup olmadığını sormuştur. Bu sorunun sorulması bile aslında kadınların toplumun tüm alanlarında olduğu gibi çalışma hayatı ve girişimcilik konusunda da cinsiyetleri nedeniyle bir ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve erkeklerin gerisinde olduklarını kabul etmektedir. Erkek girişimcilere odaklanan herhangi bir çalışma adında “erkek” ifadesi bulundurmayacağı gibi, “bir kadının desteğine ihtiyaç duyulup duyulmadığı” sorusunu da içermeyecektir. Bu bağlamda konuyla ilgili tüm kesimlerde kadın girişimcilerin işleriyle ilgili tüm süreçlerde bir erkeğin desteğine ihtiyaç duymasının beklenen/olağan/sıradan bir durum olarak değerlendirildiğini söylemek yanlış olmaz. Bu çalışma genel olarak çalışma hayatında kadınlar ve özel olarak da kadın girişimciliği açısından bu yaklaşımı ortaya koyması bakımından çok önemlidir.

Yine araştırmanın çalışma grubunun tespitinde yukarıda belirtilen hususu destekleyecek şekilde bir sorun olarak karşımıza çıkan “eşin izin vermemesi” durumu, kayıtlarda kendi işini kurduğu ve işlettiği varsayılan kadınların işleriyle ilgili iletişim süreçlerinin erkek aile bireyleri tarafından kontrol edildiğini göstermektedir. Araştırmacının cinsiyetinin erkek olması, kadın girişimcilerle ilk iletişimi doğrudan kurmayı zorlaştırmış ve hatta imkânsızlaştırmıştır. İletişimin kurulmasına ikna edilen kadın girişimcilerin bazılarıyla kadın araştırmacının hazır bulunduğu ortamlarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin, çoğunun evli ve çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Katılımcıların yine çoğunluğu lise ve daha altı eğitim seviyesindedir. Görüşme esnasında kendilerini ev hanımı olarak tanıtan dokuz katılımcının herhangi bir mesleği yoktur. Girişimcilik öncesi iş deneyimlerinde İlkokul mezunu altı katılımcıdan dördü ev eksenli çalıştığını, bir katılımcı temizlik ve mutfak işlerinde çalıştığını ve son katılımcı da hiç çalışmadığını beyan etmiştir. Dolayısıyla ilkököl mezunu girişimci kadınların işlerini kurmadan önce çalışma hayatında hiç bulunmamış veya ev eksenli olarak çalışmış olmaları kadınların çalışma hayatına girişleriyle eğitim seviyeleri arasında kurulan olumlu ilişkinin bir yansıması gibi görülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmelerin geleneksel rollerin etkisinde, ev ve aile odaklı işlerin yapıldığı hizmet ve perakende ticaretle sınırlı kaldıkları görülmektedir. D.P. Moore’un geleneksel girişimcilik sınıflandırmasına uygun olan bu tespit ayrıca Özyılmaz’ın (2016) çalışması ile uyumludur.

Araştırma kapsamındaki 10 işletmenin hiç çalışanı yoktur. Yani kadın girişimciler, çalışan sayısının az olduğu daha küçük ölçekli işletmeler kurdukları ve işletmelerini tek başlarına yürütmektedirler. Bu bulgu literatür

tarafından da desteklenmektedir (Bakay vd., 2020, s. 302; Bektaş, 2021, s. 78; Parsova, 2017, s. 228; Soysal, 2010, ss. 74-75).

Bu araştırmada katılımcıların girişimci olma kararını etkileyen bireysel, sosyal ve ekonomik faktörlerin varlığı dikkat çekmektedir. Araştırmanın bulguları literatür tarafından desteklenmektedir. (Bakay vd., 2020, s. 302; Bektaş, 2021, s. 79; Erol, 2023, s. 66). Öte yandan kadınların girişimci olmaya karar vermelerinde önemli bir husus olan bakım sorumluluğunun iki şekilde etkili olduğu görülmektedir. Bunlardan birisi kadınların özellikle çocuk bakım sorumluluklarının azalması nedeniyle çalışma hayatına girmeye ve girişimci olmaya yönelmeleridir. Bir diğer husus ise kadınların devam eden çocuk bakım sorumluluklarına destek olmak ya da bu sorumluluklarına engel olmayacak bir iş fikriyle girişimci olmalarıdır.

Bu çalışmada kadın girişimcilerin sermaye temininde kendi birikimlerinin yanı sıra eş/ aile desteği ve veresiye tercih etmişlerdir. Yapılan araştırmalarda da bezer sonuçlar vardır (Bakay vd., 2020, s. 303; Bektaş, 2021, s. 79; Özyılmaz, 2016, s. 135; Parsova, 2017, s. 228) Ayrıca çalışmada literatürü (Erol, 2023, s. 68) destekleyecek şekilde, kadın girişimcilerin kredi kullanma konusunda zorluk yaşadıkları ve çevrelerindeki kişilerin adına kredi çekerek aşmaya çalıştıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin büyük bir kısmı perakende ticaret ve fırın ve pastane ürünlerinin imalatı alanlarında hizmet verdikleri görülmektedir. Katılımcıların görüşmeler esnasında dile getirdiği ifadeler açık veya örtük biçimde sektör tercihlerinin geleneksel cinsiyet rollerinin etkisi altında olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmanın bulgularına iş kurma süreçlerinde erkek desteğine ihtiyaç duymadıklarını belirten sekiz katılımcının altısı dâhil olmak üzere 16 katılımcının iş kurma süreçlerinde bir erkekten destek aldıkları görülmüştür. Tüm görüşme süreci birlikte değerlendirildiğinde varılan bu sonuç, çalışmanın iddia ettiği kadınların cinsiyet nedeniyle çalışma hayatındaki dezavantajlı konumunu destekler niteliktedir. Görüşülen kadınların bir kısmı (altısı) için görünür olmayan bu destek, “dışarı işleri” olarak tanımladıkları, mal veya ürün temini, resmi işler ve finansal işleri kapsamaktadır. Bu durum, kadın girişimcilerin işlerini büyütme ve geliştirme sürecinde dezavantajlar yaşamasına neden olabilmektedir. Kadın girişimcilerin ifade ettiği şekli ile dışarı işlerinin erkek destekçileri tarafından yürütülmesi, onların kendi iş süreçlerini tam anlamıyla kontrol edememeleri ve kadın girişimcilerin kurulan aile işletmelerinin hibe nedeniyle görünen yüzü olarak sabitlenmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, bu destek ihtiyacı, kadın girişimcilerin işlerinde stratejik kararlar alırken ve işlerini geliştirmeye yönelik adımlar atarken potansiyel güçlüklerle karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Bu çalışmanın bulgusunu destekleyen başka bir çalışmada Gözübüyük Tamer (2020)’e göre eşin iş ortağı olduğu durumlarda, iş yerindeki karar alma süreçlerinde erkeğin etkisi artarken kadının etkisi azalmaktadır.

Kadın girişimcileri sahip oldukları işletmelerin bir şekilde dışına iten

bu durum, iş kurma süreçlerinde herhangi bir engel yaşamadıklarını iddia eden kadınların söylemlerinde de görünmektedir. Engel yaşamama halinin en önemli gerekçesi, sürecin kadın girişimci tarafından değil, erkek aile bireyi tarafından yönetiliyor olmasıdır. Bu tespiti doğrular nitelikte araştırmanın bulguları, kadın girişimcilerin büyük bir kısmının çeşitli nedenlerle sorun yaşadığını göstermektedir. Öte yandan aile ve yakın çevrelerinden aldıkları yardımların, kadın girişimcilerin girişimcilik yolculuklarındaki engelleri daha etkili bir şekilde aşmalarını sağladığını tespit eden çalışmalar mevcuttur (Sağlam, 2023, s. 110). Hatta aile desteğinin önemli olduğunu belirten ve özellikle Türkiye'nin doğu bölgelerinde kendi işini kurmak isteyen kadınlara aile desteği yetersizliğinin bir sorun alanı olduğu belirten çalışmalar mevcuttur (Seçgin, 2021, s. 55). Başka bir çalışmada da evli olanların eşlerinden bekâr olanların ise diğer aile fertlerinden destek aldığı sonucu ortaya konmuştur (Öz, 2019, s. 85). Bununla birlikte Amasya'da gerçekleşen bu çalışma, kadınların işlerini kurarken en sık eşlerinden olmak üzere aile bireylerinden aldıkları desteğin, kadın girişimcilerin bağımsız bir profil yerine, daha çok eşlerine ve ailelerine yaslanan bağımlı bir girişimcilik kültürüne sahip olmalarıyla sonuçlandığını gösteren çalışmaları destekler niteliktedir (Gül ve Gül, 2018, s. 93). Ayrıca bu çalışma, kadınların girişimcilik süreçlerinde eş ya da aile tarafından daha fazla desteklenmeleri gerektiği yönündeki geleneksel yaklaşımların girişimcilik ve cinsiyet arasında kurulan ilişkiden kaynaklandığını teyit etmiştir.

Araştırma, kadın girişimcilerin işyerlerinde cinsiyete dayalı mesleki ayrışmayı nasıl gördükleri, cinsiyet temelli iş bölümü ve iş gücü piyasasında var olan kalıp yargılar açısından önemli bulgular sunmaktadır. Kadın girişimcilerin, işyerlerinde çalıştıracakları işçiyi yetkinliğe göre değil cinsiyete göre seçtikleri ve bunun dışında bir tercihin mümkün olmadığını ima etmeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kalıp yargıların (kadın) girişimcilik alanında ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre başaramama korkusu, musallat olma, ev içi sorumluluklarının devam etmesi, görmezden gelme, dışarıyla ilgilenememe ve tek başına şehir dışına gidememe gibi ataerkil toplumsal yapıdan kaynaklanan sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu zorluklar, toplumdaki cinsiyet rolleri, iş dünyasındaki yapısal eşitsizlikler ve kişisel deneyimler gibi çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle ağırlaşmaktadır. Yapılan literatür taramasında bu bulguları destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Kadın girişimcilerin kadın olmaları nedeniyle karşılaştığı zorlukların başında ataerkil aile yapısı içerisinde kadınların ev işlerinden sorumlu tutulmaları gelmektedir. Bu bulgu literatür tarafından da desteklenmektedir (Sağlam, 2023; Şengöl, 2020; Bakay vd., 2020).

Sonuç

Bu araştırmanın çalışma gurubunun oluşturulması sürecinde kadın

girişimciler adına kayıtlı şişletmelerin önemli bir bölümünün fiilen erkek aile üyeleri tarafından şişletildiğinin tespit edilmesi, resmi verilerde "kadın girişimci" olarak kaydedilen bilgilerin gerçek girişimcilik durumunu tam olarak yansıtmadığı şeklinde okunmuştur.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin geleneksel kadın rolleriyle uyumlu, ev ve aile hayatıyla bağıdaştırabilecekleri hizmet ve perakende sektörlerinde, küçük ölçekli, bireysel emeğ e dayalı ve düşük istihdam kapasitesine sahip alanlarda yoğunlaştığı, yani geleneksel girişimci oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kadın girişimcilerin girişimci olma kararlarının, bireysel hedefler, ailevi sorumluluklar ve ekonomik zorluklar gibi çok boyutlu faktörlerin etkisiyle şekillendiğı ve bu süreçte özellikle çocuk bakım sorumluluğ unun girişimciliğ e başlama zamanını ve sektör tercihini doğ rudan etkilediğı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın girişimciler, iş kurma süreçlerinde aile bireylerinden, özellikle eş lerinden ve babalarından önemli ölçüde destek almaktadırlar. Kadın girişimcilerin sermaye bulma konusunda eş, aile ve çevre desteklerine bağımlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Girişimcilik süreçlerinde eş ve aile desteğ ine olan bu bağımlılık kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanma ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini aşma mücadelesini zorlaştırmaktadır. Ailelerinin desteğ i ile ayakta duran kadınların kurdukları şişletmeler ya en başında ya da kısa süre içinde kadınların görünürlüklerinin giderek azaldığı aile şişletmelerine dönüşmektedir.

Kadın girişimcilerin sektör tercihlerinin, toplumsal cinsiyet rollerine, geleneksel beklentilere ve kişisel deneyimlere dayalı olarak şekillendiğı, özellikle perakende ticaret ve fırın/pastane ürünleri imalatı gibi alanlarda yoğunlaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kadın girişimcilerin iş kurma ve sürdürmede genellikle işyerinin yönetimi, dışarı işleri ve işyeri ile ilgili stratejik kararlarda bir erkeğ in desteğ ine ihtiyaç duydukları görölmektedir. Bu durum, kadın girişimcilerin kendi iş süreçlerini tam anlamıyla kontrol edemediklerini, kadın girişimcilerin kurulan aile şişletmelerinin hibe nedeniyle görünen yüzü olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın özgün bir bulgusu olarak kadın girişimcilerin istihdam ettikleri ya da edecekleri personelin cinsiyeti konusunda "kadın işi"- "erkek işi" ayrışması ile cinsiyet temelli bir ayrımcılığ ı sürdürdükleri ve cinsiyete dayalı mesleki kalıplarının içselleştirildiğı görölmektedir. Bu içselleştirme ve cinsiyet ayrımcılığ ının kadın girişimcilerin kalıp yargılar ve toplum baskısının etkisiyle şekillendiğı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre kadın girişimcilerin iş hayatındaki deneyimleri kendilerine sunulan fırsatlar ve karşılaştıkları engellerin bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Devlet destekleri ve pozitif ayrımcılık gibi fırsatlar kadın girişimcilerin iş hayatını kolaylaştırırken; küçümsenme, farklı algılar, toplumsal önyargılar ve rekabet gibi engeller ise bu süreci zorlaştırmaktadır. Kadın girişimcilerin, özellikle kadınlara yönelik hizmetler sunmaları halinde rekabet avantajı elde ettikleri görölmüştür. Bu

çalışmanın bulgularına göre kadın girişimciler, iş dünyasında erkek girişimcilere kıyasla başarısızlık korkusu yaşamakta, kendilerine yüklenen ev içi sorumluluklar ve gördükleri toplumsal baskı nedeniyle engellenmektedirler.

Kadın girişimcilere ilişkin güncel ve kapsamlı verilere resmi kurumların kayıtlarından ulaşılamaması, bu alanda yapılacak bilimsel araştırmalar ve politika geliştirme süreçlerini zorlaştırmaktadır. Bu sorunun aşılabilmesi için, kadın girişimcilerin sektör, eğitim düzeyi, karşılaştıkları engeller ve benzeri değişkenleri içeren ulusal düzeyde bir veri tabanının oluşturulması ve toplumla paylaşılması önerilmektedir. Böyle bir veri tabanı hem kamu kurumlarının hem de akademik çalışmaların ihtiyaç duyduğu güncel verilere erişimi kolaylaştırarak, kadın girişimciliğinin desteklenmesine yönelik daha etkili stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak kadın girişimciliği toplumsal ve ekonomik bir olgudur. Özel olarak Amasya’da ve genel olarak da ülkemizde kadın girişimciliği gerçek anlamda desteklenmek ve özendirilmek isteniyorsa tüm toplum kesimlerini içerecek bütünsel politikalarla ele alınmalıdır. Konu kadınlar olduğunda “girişimcilik” yerine “kadın girişimciliği” kavramının kullanılması bile kadınların girişimcilik alanında maruz kaldıkları ayrımcılığın bir ifadesidir. Kadın girişimciliği kavramı her ne kadar kadınlara pozitif ayrımcılık yapmak üzere kullanılıyor olsa da kadınlar “girişimcilik” alanının dışında bir alt alana hapsedilmişlerdir. Kadın ve erkeklerin çalışma hayatında eşit bireyler haline getirecek politika ve uygulamalar bu durumu ortadan kaldıracaktır. Bununla birlikte bu süreç uzun ve kapsamlı bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Sinan KETEN: %40, Nazan KAHRAMAN: %30, Emrah KOPARAN: %30

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu’ndan izin alınmıştır (14.08.2023 / 4767).

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Sinan KETEN: 40%, Nazan KAHRAMAN: 30%, Emrah KOPARAN: 30%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: Ethics committee approval (14.08.2023 / 4767) was obtained from Amasya University Social Sciences Ethics Committee for the purpose of carrying out this study approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Kaynakça

- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 53-72.
- Arslan, İ. K. & Toksoy, M. D. (2017). Türkiye’de kadınları girişimciliğe yönlüten faktörler karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 1(1), 123-148.
- Ascher, J. (2012). Female entrepreneurship—an appropriate response to gender discrimination, *Journal of Entrepreneurship*, 8(4), 97-114. <https://doi.org/10.7341/2012847>
- Atalay, Y. & Varol, Ç. (2016). İleri teknoloji sektöründe kadın girişimciliği: Ankara’daki sektörel ve mekansal farklılaşmalar, *Planlama*, 26(3), 181-192. <https://doi.org/10.14744/planlama.2016.51423>
- Bakay, M. E., Müftüoğlu, M., Naltbantoğlu, A. & Çoçan, E. (2020). Kırsal kesimlerdeki kadın girişimciliği ve girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar üzerine nitel bir araştırma: Manisa-Demirci örneği, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15, 295-306.
- Bedük, A. (2005). Türkiye’de çalışan kadın ve kadın girişimciliği, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 106-117.
- Bektaş, C. (2021). *Girişimcilik kariyerinin tercihinde ve sürdürülmesinde kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller ve sorunların araştırılması: Karabük ili örneği* [yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Bruni, A., Gherardi, S. & Poggio, B. (2004). Entrepreneur-mentality, gender and the study of women entrepreneurs, *Journal Of Organizational Change Management*, 17(3), 256-268. <https://doi.org/10.1108/09534810410538315>
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. bs.), (Çev. M. Bütün & S. B. Demir), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dimelik Şenel, A. & Sevim, U. (2022). Kadın girişimciliği üzerine bir araştırma: Giresun örneği”, *Journal of Emerging Economies and Policy*, 7(2), 171-185.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın girişimciliğinin yaygınlaşmasına yönelik bir model önerisi. A. Altınel (Ed). *Kadın girişimciliğe özendirme ve destekleme paneli, bildiriler ve tartışmalar içinde* (s. 15-34). Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi. Ankara. Yayın No: 74.
- Efe, M. E. (2016). *Girişimcilikte temel prensipler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

- Erol, H. (2023). *Optik sektöründe kadın girişimciliğinin önündeki engeller üzerine nitel bir araştırma* [yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Filizöz, B. & Yaraş, D. (2020). Kadın girişimci profilinin belirlenmesine yönelik TR72 bölgesinde bir araştırma, *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 179-196. <https://doi.org/10.31006/gipad.785310>
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gözübüyük Tamer, M. (2020). Toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde kadın girişimciler (Trabzon örneği). *Turkish Studies*, 15(1), 213-231. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40520>
- Gül, M. & Gül, K. (2018). Balıkesir ilinde kadın girişimci profili ve sorunları: yiyecek sektöründe bir uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 56, 82-96.
- İmançer, D. (2002). Feminizm ve yeni yönelimler. *Doğu Batı Dergisi*, 19(5), 155-178.
- İnal, A. (1996). *Haberi okumak*, İstanbul: Temuçin Yayınları.
- İnce Yenilmez, M. (2018). An inquiry into women participation in entrepreneurship in Turkey. *International Journal of Entrepreneurship*, 22(3), 1-15.
- KAGİDER. (2019). *Türkiye kadın girişimcilik endeksi*. 28 Mayıs 2024 tarihinde <https://kagider.s3.eu-central-1.amazonaws.com/uploads/projectPictures/488adc40-b499-434e-aea9-fc3ca96b46ad.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Karadal, H. (2016). Girişimcilik bilgisi. H. Karadal (Ed.), *Girişimcilik: uygulamalı girişimcilik eğitimi, güncel konular, girişimci destekleri ve iş planı* içinde, (s. 1-37). İstanbul: Beta Yayınları.
- Keskin, S. (2017). Kadın ve erkek girişimciler arasındaki farklılıklar, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 64-76.
- Konca, B. (2016). İktisatta Feminist Bir Bakış: 2000 Sonrası Dönemde Kadın İş Gücünün Ekonomideki Yeri [yüksek lisans tezi]. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- Koparan, E. (2020). Bir kamusal alan olan iş dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadının varlık sorunsalı, *Global Journal of Economics and Business Studies*, 9(17), 55-62.
- Koray, M. (2011). Küreselleşen eşitlik politikalarına karşı küreselleşen kapitalizm: sol-feminist bir eleştiri. S. Çakır (Ed.), *Birkaç arpa boyu. 21. yüzyıla girerken Türkiye’de feminist çalışmalar*, Nermin Abadan Unat'a armağan içinde (s. 305-342). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Küçük, O. (2021). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Mermutlu, A. & Taş Çetin, F. (2023). Radikal feminist kuram ve annelik söylemi, *Hafıza*, 5(2), 163-176. <https://doi.org/10.56671/hafizadergisi.1364026>
- NACE (*Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması*) (2008). 28 Mayıs 2024 tarihinde [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE)) adresinden edinilmiştir.
- Nelson, J.A. (1996). *Feminism, objectivity and economic*. New York: Routledge.
- Ortaç, M. (2019). *Kadın istihdamına yönelik uygulanan sosyal politikalar: 1980 sonrası Türkiye örneği* [yüksek lisans tezi]. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi.
- Öz, M. (2019). *Kadın girişimcilerin kullandıkları sosyal ağlar üzerine bir araştırma: Antalya ili örneği* [yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Öztürk, S. & Coşar, K. (2017). İşgücüne katılmama kararında toplumsal cinsiyetin rolü, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 527-543.
- Özyılmaz, A. M. (2016). *Türkiye’de kadın girişimciliği ve girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma* [yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Parsova, G. (2017). *Toplumsal cinsiyet ve ekonomik şiddet bağlamında Zonguldak ilinde kadın girişimcilerin deneyimleri* [yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Sağlam, A. (2023). *Kadın girişimcilerin görüşlerine göre eğitimin kadın girişimciliğine etkisi* [doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Seçgin, L. (2021). Kadın girişimciliği ve girişimcilik sürecindeki engellere sosyal hizmet perspektifinden bir bakış, *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1), 45-60.
- Sielska, A. (2023). *Explaining the gender wage gap: the missing aspects of discrimination*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
- Soysal, A. (2010). Türkiye’de kadın girişimciler: engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 83-114. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002153
- Şahin, S. (2023). *Sosyal bilimlerde araştırma kavramlar, yöntemler, veri analizi, yayım ve etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şengöl, S. N. (2020). *Kurumsal teori bağlamında kadın girişimciliği: ısparta örneğinde motivasyonlar ve zorluklar* [yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Toksöz, G. (2007). İşgücü piyasasının toplumsal cinsiyet perspektifinden analizi ve bölgeler arası dengesizlikler, *Çalışma ve Toplum*, 4(15), 57-79.

- Tunç, H. (2025). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaleti: Fe ve KADEM dergileri üzerinden bir inceleme, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 28(2), 65-101. <https://doi.org/10.18490/sosars.1813078>
- Tunç, M. (2023). Kalkınmada kadın girişimciliği ve kapsayıcılık, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 4(1), 96-110.
- Tutar, H., Altınkaynak, F. & Terzi, D. (2017) *Girişimcilik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- TÜİK (2024). İşgücü istatistikleri, 2023, 1 Eylül 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108> adresinden alınmıştır.
- TÜİK, (2025). İşgücü İstatistikleri (2025). 1 Eylül 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BC%C3%BC%C4%B0statistikleri-2024-54059&dil=1> adresinden alınmıştır.
- Yağcı, F. & Bener, Ö. (2005). Girişimci kadınların demografik ve genel karakteristikleri ile kadınları girişimciliğe motive eden faktörler, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 85-10.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2015). *İletişim araştırmalarında yöntemler*. Konya: Literatürk.

Extended Abstract

Women are exposed to discrimination due to their gender and are not sufficiently included in all areas of social life. The most evident and perhaps the most adverse consequences of this exclusion manifest themselves in working life. In the case of Türkiye, women's labor force participation and employment rates lag behind those of men. This reality leads to women, who constitute half of the country's population, being regarded as a priority group in development and welfare policies. Moreover, according to data from TÜİK, the greatest barrier to women's participation in the labor market is caregiving responsibilities. In other words, women are unable to adequately engage in working life due to domestic responsibilities imposed on them within the context of gender inequality. At this point, entrepreneurship emerges as an alternative model for integrating women into the labor market.

Over the past fifty years in Türkiye, women's entrepreneurship has received significant support through education, incentives, and grants. With the contribution of civil society, entrepreneurship has been regarded as a tool for women's economic and social empowerment. However, identifying the current state of women's entrepreneurship—and doing so from the perspective of women entrepreneurs themselves—is critically important. The experiences of women in the processes of establishing and sustaining businesses constitute the primary source for policies and strategies developed in this field.

Based on this premise, the present study focuses on the experiences of women entrepreneurs. Face-to-face, in-depth interviews were conducted with 18 women entrepreneurs selected as the study group in the province of Amasya, with the aim of exploring their entrepreneurial experiences. Accordingly, the research was carried out using a qualitative research design and a semi-structured interview form.

To ensure internal validity, the interview questions were finalized by conducting a pilot application and obtaining expert feedback on the results. In addition, participant confirmation was obtained during the interviews to verify whether the answers provided by participants were correctly understood. To ensure the reliability of the research, all interviews were recorded via audio to prevent data loss.

The data were analyzed through content analysis within the framework of predetermined themes, categories, and codes. Three main themes were identified: “a new career path: starting one’s own business,” “barriers, challenges, and solutions encountered,” and “being a woman entrepreneur in working life”.

During the process of identifying the study group, field data revealed that, although 53 women entrepreneurs appeared in the records as business owners, 32 of these workplaces were actually operated by male family members. In other words, more than half of the enterprises registered as belonging to women entrepreneurs were *de facto* managed by men. Although this research is a qualitative study not aimed at generalization, this situation indicates that the figures in official data referring to women “working on their own account” or “women entrepreneurs” should be reconsidered.

The findings show that women entrepreneurs are predominantly concentrated in the service sector and in small-scale enterprises. This suggests that women are directed toward areas that are considered more compatible with traditional female roles. While home-based production, handicrafts, food services, hairdressing, or boutique businesses are deemed “suitable” for women, it has been observed that women are almost completely absent from sectors such as manufacturing, technology, industry, or those requiring high capital investments. The vast majority of women relied on support from family members—such as husbands, fathers, or brothers—rather than their own savings when establishing their businesses, which emerged as a factor limiting their economic independence.

One of the significant findings of the study is that women entrepreneurs frequently encounter gender-based prejudices. Themes such as the “women’s work–men’s work” dichotomy, the invisibility of women’s labor, the need for male authority in decision-making processes, and the questioning of women’s participation in working life by family and the social environment were clearly reflected in participants’ statements. This demonstrates that women entrepreneurs face not only market conditions but also cultural and social barriers. Additionally, the intersection of family roles and work life in the

entrepreneurial experiences of women has been identified, with domestic responsibilities largely falling on women, affecting various aspects from time management to business productivity.

A significant portion of women entrepreneurs view entrepreneurship not only as economic independence but also as a means of self-actualization, participation in production, gaining status, and building a social network. However, factors such as lack of capital, marketing problems, inadequate access to official procedures, limited awareness of financial support mechanisms, bureaucratic obstacles, and lack of coordination between institutions have been identified as challenges that hinder women's entrepreneurship.

The research findings indicate a high need for solidarity, organization, and institutional support mechanisms in the economic arena where women entrepreneurs struggle to exist through individual efforts. Although many women participate in entrepreneurship training, the lack of practice-oriented content in these programs, limited financial literacy, and insufficient consultancy support in technical areas such as business planning negatively affect the sustainability of enterprises. Furthermore, a weak partnership culture among women entrepreneurs, competitive attitudes overshadowing solidarity, and the inability to make decisions independently of the family appear as factors limiting business growth.

In conclusion, the study reveals that women's entrepreneurship is a multidimensional phenomenon and cannot be evaluated solely within the framework of economic entrepreneurship without considering the gender perspective. Entrepreneurship policies should be restructured in a way that takes into account women's unique needs and conditions, financial supports should be made more accessible, and local governments and non-governmental organizations should provide mentoring, training, and networking opportunities for women entrepreneurs. Additionally, sharing caregiving responsibilities, transforming gender stereotypes, and increasing the visibility of women in decision-making roles are of critical importance for strengthening the entrepreneurship ecosystem. In this context, increasing qualitative studies that highlight the experiences of women entrepreneurs will contribute to the gender-focused redesign of local development policies.